

OPONENTSKÝ POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

V Mnichovicích, dne 5.6..2016

Jméno studenta: Michaela Potužníková

Název práce: „Komparace pěstounské/profesionální péče na přechodnou dobu v České republice a na Slovensku“

Autorka se ve své bakalářské práci s názvem „Komparace pěstounské/profesionální péče na přechodnou dobu v České republice a na Slovensku“ autorka věnuje aktuálnímu a relevantnímu tématu v zemích bývalého Československa nedávno ukotvené formě náhradní rodinné péče.

Cílem práce je porovnat systémy pěstounské/profesionální péče na přechodnou dobu v České republice a na Slovensku. Položeny jsou dvě výzkumné otázky: 1. Jak se liší systém pěstounské/profesionální péče na přechodnou dobu v České republice a na Slovensku? 2. Jaké faktory způsobují podobnosti, popř. odlišnosti v pěstounské/profesionální péči na přechodnou dobu v České republice a na Slovensku?

Metodologie výzkumu je celkově vzato vhodně zvolená vzhledem k cílům práce a dobře popsána, avšak autorka chybně uvádí, že uplatnila metodu obsahové analýzy, ačkoli ji nevyužila. Termín „obsahová analýza“ (z angl. *content analysis*) se používá pro kvantitativní analýzu obsahů, avšak autorka provedla pouze malý kvalitativní rozbor přepisu jednání z poslanecké sněmovny. V tom případě se jedná o „analýzu obsahu“. Nejde o slovíčkaření, jedná se o zásadní rozdíl a chybu.

Uplatnění institucionální teorie se jeví vzhledem k zaměření práce jako logické, avšak volba path dependency jako teoretického východiska (nehledě na to, že ji autorka neaplikuje) je v daném případě nevhodná. Na prvním pohled je zřejmé, že nebude příliš vhodná v případě péče srovnání vývoje péče o ohrožené děti v ČR a na Slovensku, kdy má ČR a Slovensko prakticky shodnou minulost, avšak vydaly se, zrovna v případě pěstounské péče na přechodnou dobu, odlišným směrem. Podle path dependency bychom předpokládali podobný vývoj, uplatnění tohoto teoretického přístupu zde evidentně má minimální přínos pro vysvětlení procesu tvorby politik. Vhodnější by bylo uplatnění teorie advokačních koalic, multiple streams či jiných.

Pokud jde o podloženost práce, vyloženě nepodložená tvrzení se v práci vyskytují ne příliš často. Práce v tomto ohledu v minimální míře splňuje požadavky na odborný text. I když několik nepodložených tvrzení se objevilo. Například, že péče v dětských domovech je dávno překonaná, což navíc není pravdivé tvrzení, protože například v Německu, Rakousku, Francii a některých dalších evropských zemích je v případě dětí starších tří let pobytová péče v zařízeních typu dětských domovů využívána.

Větší problémem je však to, s jakými zdroji autorka pracuje, respektive nepracuje. Práce je založená primárně na brožurách, materiálech MPSV a „učebnici“ o náhradní rodinné péči. Chybí česká a zahraniční odborná literatura k tématu. Nadto není autorka dostatečně kritická k zdrojům z MPSV, které obsahují nepodložená tvrzení, například o tom, že na pěstouny na přechodnou dobu jsou kladeny vysoké požadavky a mají náročnou přípravu a přísné podmínky výběru. Skutečnost je taková, že toto jsou tvrzení, které zatím nemůžeme podložit daty. A například realizovaná analýza příprav pěstounů ukazuje na velkou nejednotnost příprav mezi kraji (což neznamená nutně nízkou kvalitu, ale znamená to, že není národně garantovaná úroveň příprav). Dalším příkladem jsou tvrzení o důležitosti rodinné péče pro děti, utváření vazby a škodlivosti ústavní

péče autorka, které autorka dokládá pouze brožurami MPSV a Ústředie práce, sociálních věcí a rodiny. Jako odborný text by měla práce vycházet z odborné literatury, českých či zahraničních výzkumů, kterých je zrovna k tomuto velmi mnoho. Práce s kvalitní odbornou literaturou je o to důležitější, že škodlivost ústavní péče je v České republice mezi politiky i mezi „odbornou“ veřejností stále relativizována.

Jako akademický text by měla práce vycházet z kvalitnějších zdrojů, nebo minimálně reflektovat to, že data zatím chybí.

Nadto práce obsahuje několik věcných chyb a nedostatků. Například: pěstounská péče na přechodnou dobu je novinkou v ČR a na Slovensku, avšak v zahraničí již funguje desítky let. Důvodem, proč nebyla pěstounská péče na přechodnou dobu využívána před novelou zákona o ochraně dětí, byla na prvním místě absence hmotného zabezpečení, když pěstoun nemá dítě v péči (což uvádí i Macela), nikoli nízké povědomí o institutu. Díky rozvoji pěstounské péče na přechodnou dobu došlo (vzhledem k tomu, jaké jsou do této péče umísťované děti) k minimálnímu poklesu dětí ve školských zařízeních ústavní péče, ne k výraznému poklesu, jak uvádí autorka. Díky pěstounské péči na přechodnou dobu klesají počty dětí v kojeneckých ústavech v resortu zdravotnictví. V textu o právní úpravě v ČR chybí příspěvky na potřebu dítěte, ačkoli jsou části věnované Slovensku.

Provedená komparace obsahuje obstojně provedené základní srovnání, avšak není jí věnován dostatek prostoru vzhledem k cílům práce. Chybí například: zachycení rozdílů plynoucích z toho, že na Slovensku jsou profesionální rodiče zaměstnanci v běžném pracovně-právním vztahu, zatímco v ČR pro ně platí specifická pravidla (to má např. implikace, pokud chceme, aby určitý pěstoun ukončil výkon této činnosti); porovnání podpory a odlehčení pro pěstouny, která je jinak zajištěna a ukotvena v ČR a na Slovensku; porovnání toho, jaká část kritérií výběru pěstounům je pevně dána zákonem či podzákonnými normami a jaká je na libovůli dětského domova na Slovensku a krajského úřadu v ČR; porovnání úrovně mezd pěstounů ve vztahu k průměrné mzdě.

Práce je celkově vzato příliš popisná. Dobře zpracovaná není ani kapitola věnovaná faktorům ovlivňujícím systémy. Autorka hledala okolnosti vzniku (informace o politickém procesu) v důvodových zprávách. A nepřekvapivě je tam nenašla. Přitom v případě Slovenska existuje, mimo jiné, o tamním politickém procesu publikace organizace Návrat. V každém případě autorka opomíjí evidentní a stěžejní příčinu odlišného vývoje: to, že k ukotvení pěstounské péče na přechodnou dobu formou profesionálních rodičů jako zaměstnanců dětských domovů na Slovensku došlo díky přesunu dětských domovů pod resort práce a soc. věcí, zatímco v ČR k tomuto nedošlo ani nemohlo dojít, protože dětské domovy zůstaly v resortu školství. Nehledě na absenci diskuse dalších možných vysvětlení (agenda setting, advokační koalice a další).

Vzhledem k výše uvedenému, má práce velmi malou přidanou hodnotu jak z hlediska vědy, tak praxe.

Formální stránka práce je v pořádku. Autorka řádně odkazuje na zdroje. Pokud jde o stylistiku, práce je dobře a srozumitelně napsaná. Nezaznamenal jsem překlepy a gramatické chyby. Autorka dodržuje pravidla odborného stylu.

Po technické stránce je bakalářská práce Michaely Potužníkové dobře zpracovaným odborným textem. V tomto smyslu bakalářská práce Michaely Potužníkové naplňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Došlo k „návčiku psaní odborného textu“. Bakalářskou práci Michaely Potužníkové tedy **doporučuji k obhajobě**, avšak vzhledem k výše uvedeným nedostatkům ji navrhuji hodnotit stupněm **dobře**.

Mgr. Jan Klusáček

2